

Poglavlje 21

Πλάτωνος Συμπόσιον 203b–203e

O tekstu

Odlomak je dio Sokratova govora o Erotu iz Platonova dijaloga *Συμπόσιον* (*Gozba*), djela nastaloga između 385. i 370. pr. Kr. Dijalog, koji se odigrava na gozbi kod atenskoga tragičkog pjesnika Agatona nakon njegove pobjede na lenejama 416., razmatra pojam ljubavi (ἔρως). Odavde potječe Sokratova pohvala Erotu, jedan od izvora renesansnoga pojma *platonске ljubavi*.

U Platonovu prikazu Sokrat izlaže pretposljednji, poslije petorice sudionika gozbe. No, počinje tuđim riječima. Sokrat, naime, prepričava što je čuo i naučio od proročice Diotime iz Mantineje. Do susreta s Diotimom Sokrat je o ljubavi mislio poput svojih drugova s gozbe. Tako je proročica Sokratu ono što je on svojim učenicima.

Pohvala u ovome odlomku prikazuje Erotovo mitsko podrijetlo koje je odredilo i njegov karakter.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Symposium 203b–e

ὄτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, ἡστιῶντο οἱ θεοὶ οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα οἷον δὴ εὐωχίας οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος — οἶνος γὰρ οὐπω ἦν — εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος ἠὔδεν. ἡ οὖν Πενία

ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεται τε παρ' αὐτῶ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις, καὶ ἅμα φύσει ἐραστής ὢν περὶ τὸ καλὸν καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὢν ὁ Ἔρως ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης αἰεὶ ἐστί, καὶ πολλοῦ δεῖ ἀπαλός τε καὶ καλός, οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλὰ σκληρὸς καὶ ἀύχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος, χαμαιπετῆς αἰεὶ ὢν καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων, αἰεὶ ἐνδεία σύνοικος. κατὰ δὲ αὐτὸν τὸν πατέρα ἐπίβουλός ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρεῖος ὢν καὶ ἴτης καὶ σύντονος, θηρευτῆς δεινός, αἰεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητῆς καὶ πόριμος, φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης καὶ φαρμακεὺς καὶ σοφιστής· καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῆ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκῃ, πάλιν δὲ ἀναβιώσκειται διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ ποριζόμενον αἰεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ οὔτε πλουτεῖ, σοφίας τε αὐτὸν καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν.

Analiza i komentar

ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη,
 ἡστιῶντο
 οἱ θεοὶ
 οἳ τε ἄλλοι
 καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος.

ἐγένετο § 254 (glag. osnove § 325.11)

γὰρ čestica ovdje u eksplanatornoj ili emfatičkoj ulozi: „naime, baš”

ἦσιτωντο § 243 (glag. osnove § 301.B s. 116)

Πόρος sin Metide, u *Gozbi* personifikacija snalažljivosti

ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν,

προσαιτήσουσα

οἶον δὴ εὐωχίας οὔσης

ἀφίκετο ἡ Πενία,

καὶ ἦν

περὶ τὰς θύρας.

ἐδείπνησαν § 267, tvorba aorista kod vokalskih osnova § 269 (glag. osnove § 301.B s. 116)

δὲ čestica ovdje blago adverbzativnoga značenja, u naraciji nastavlja razvijanje misli: „a...”

προσαιτήσουσα particip futura u namjernome značenju; § 258, sprezanje kao prezent § 259, tvorba futura kod *verba vocalia* § 260 (glag. osnove § 301.B s. 116)

ἀφίκετο § 254 (glag. osnove § 321.8)

οὔσης § 315

εὐωχίας οὔσης genitiv apsolutni § 504

οἶον δὴ... οὔσης § 503.2.b., adverbni particip s uzročnim značenjem: „budući da je bila, jer je bila...”; οἶον kao i ὥς, ἄτε s participom izražava uzrok, LSJ οἶος V.3

ἦν § 315

ὁ οὔν Πόρος

μεθύσθεις

τοῦ νέκταρος

— οἶνος γὰρ

οὔπω ἦν —

εἰς τὸν
 τοῦ Διὸς
 κῆπον
 εἰσελθὼν
 βεβαρημένος
 ἠΰθεν.

μεθυσθεῖς rekcija: τινος; § 296 (glag. osnove § 324.4)
 γὰρ čestica ondje u eksplanatornoj ili emfatičkoj ulozi: „naime, baš”
 ἦν § 315
 εἰσελθὼν § 254, naglasak § 255, augment § 238 (glag. osnove § 327.2)
 βεβαρημένος § 272 (glag. osnove § 301.B s. 116)
 ἠΰθεν § 231, augment § 235

ἡ οὖν Πενία
 ἐπιβουλεύουσα
 διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν
 παιδίον ποιήσασθαι
 ἐκ τοῦ Πόρου,
 κατακλίνεται τε
 παρ' αὐτῶ
 καὶ ἐκύησε
 τὸν Ἑρωτα.

ἐπιβουλεύουσα § 231; otvara mjesto infinitivu; LSJ ἐπιβουλεύω 3. s infini-
 tivom: „namjeravati ili planirati što učiniti”
 ποιήσασθαι § 267 (glag. osnove § 301.B s. 116); infinitiv je dopuna parti-
 cipu ἐπιβουλεύουσα, objekt je infinitiva παιδίον
 κατακλίνεται τε... καὶ ἐκύησε rečenice koordinirane veznicima τε i καί: „i...
 i...”
 κατακλίνεται § 231
 ἐκύησε § 267

διὸ δὴ
καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος
καὶ θεράπων
 γέγονεν ὁ Ἔρως,
γεννηθεὶς
 ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις,
καὶ ἅμα
 φύσει
 ἐραστῆς ὦν
 περὶ τὸ καλὸν
 καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης.

διὸ (= δι' ὅ) „zato, zbog toga”

δὴ čestica naglašava i ističe neki dio iskaza vrlo precizno: „upravo, stvarno, u stvari, točno”

γέγονεν § 277 (glag. osnove § 325.11)

γεννηθεὶς § 296 (glag. osnove § 301.B s. 116); u značenju uzročne rečenice ἐραστῆς... περὶ τὸ καλὸν „ljubitelj ljepote, ljubavnik onoga što je lijepo”

ὦν § 315; u značenju uzročne rečenice

καὶ... καὶ rečenice su koordinirane ponavljanjem veznika καὶ: „i... i...”

οὔσης § 315

τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης genitiv apsolutni u značenju uzročne rečenice; § 504

ἅτε οὔν

 Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὦν

ὁ Ἔρως

 ἐν τοιαύτῃ τύχῃ

 καθέστηκεν.

ὦν § 315

ἅτε... ὦν § 503.2.b, ἅτε s participom ovdje izriče uzrok kako ga doživljava govornik

καθίστηκεν § 311, augment § 238

πρῶτον μὲν

πένης αἰεὶ ἐστί,

καὶ πολλοῦ δεῖ

ἀπαλός τε καὶ καλός,

οἶον οἱ πολλοὶ οἶονται,

ἀλλὰ

σκληρὸς καὶ ἀχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος,

χαμαιπετῆς αἰεὶ ὦν καὶ ἄστρωτος,

ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς

ὑπαίθριος κοιμώμενος,

τὴν τῆς μητρὸς φύσιν

ἔχων,

αἰεὶ ἐνδεία σύνοικος.

ἐστί § 315

δεῖ § 243

πένης ἐστί imenski predikat

πολλοῦ δεῖ fraza u rečenici ima adverbnu ulogu: „daleko od...”

ἀπαλός... καλός dijelovi imenskoga predikata

οἶονται § 231 (glag. osnove § 325.18)

οἶον... οἶονται poredbena rečenica koju uvodi odnosni korelativ οἶον u značenju „kao što...”

ὦν § 315

σκληρὸς... ἀχμηρὸς... ἀνυπόδητος... ἄοικος... χαμαιπετῆς... ἄστρωτος imenske dopune uz particip ὦν, u ulozi imenskoga predikata

ἐν ὁδοῖς „uz putove” (liježe)

κοιμώμενος § 243 (glag. osnove § 301.B s. 116)

ἔχων § 231

σύνοικος glagolska dopuna nije izrečena, ἐστί ili ὦν; u ulozi imenskoga predikata

κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα
 ἐπίβουλός ἐστι
 τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς,
 ἀνδρεῖος ὦν καὶ ἴτης καὶ σύντονος,
 θηρευτῆς δεινός,
 αἰετίνων πλέκων μηχανάς,
 καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητῆς καὶ πόριμος,
 φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου,
 δεινὸς γόης καὶ φαρμακεὺς καὶ σοφιστής·
 καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός,
 ἀλλὰ
 τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῆ,
 ὅταν εὐπορήσῃ,
 τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει,
 πάλιν δὲ ἀναβιώσκειται
 διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν,
 τὸ δὲ ποριζόμενον αἰεὶ ὑπεκρεῖ,
 ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἐρωσ ποτὲ
 οὔτε πλουτεῖ,
 σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας
 ἐν μέσῳ ἐστίν.

ἐστι § 315

ἐπίβουλός ἐστι rekciija: τινι; imenski predikat

τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς dativ srednjega roda (poopćeni izraz: „svemu što je...”)

ὦν § 315

ἀνδρεῖος... ἴτης... σύντονος... θηρευτῆς imenske dopune participu ὦν u ulozi imenskoga predikata

πλέκων § 231

ἐπιθυμητῆς... πόριμος imenske dopune neizrečenomu finitnom ili participskom obliku glagola „biti” (ἐστι ili ὦν)

φιλοσοφῶν § 243

δεινὸς... φαρμακεὺς... σοφιστής imenske dopune neizrečenomu finitnom ili participskom obliku glagola „biti” (ἐστί ili ὄν)

οὔτε... οὔτε nezavisno složena sastavna rečenica: „niti... niti...”

πέφυκεν § 280, paradigma § 301.A s. 110

ὡς ἀθάνατος... ὡς θνητός pridjevska dopuna predikatu (kopulativnomu glagolu)

ἀλλὰ suprotni veznik uvodi zavisno složenu suprotnu rečenicu, „nego...”

τοτὲ μὲν... τοτὲ δὲ koordinirana suprotnost: „jednom... zatim, sada...zatim..., sada... onda...”

θάλλει § 231

εὐπορήση § 267

ὅταν εὐπορήση veznik ὅταν uvodi zavisnu vremensku rečenicu s nijansom eventualnoga pogodbenog značenja: „dok god..., kad god...”

ἀποθνήσκει § 231

ἀναβιώσκειται § 231

ποριζόμενον § 231

ὑπεκρεῖ § 243

ἀπορεῖ § 243

ὥστε... ἀπορεῖ... πλουτεῖ veznik ὥστε uvodi posljedičnu rečenicu: „tako da...”

πλουτεῖ § 243

ἐστίν § 315

ἐν μέσῳ ἐστίν imenski predikat; priložna oznaka čini imenski dio predikata